

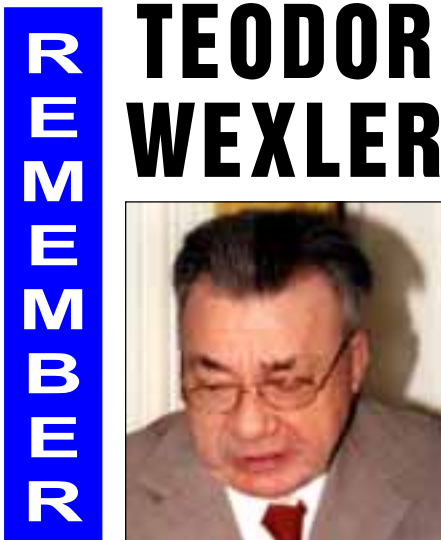

IOSIF SAVA - pentru totdeauna

Statura operei lui Iosif Sava z.l., ilustrul cărturar, muzician, filosof, modelator de conștiințe, continuă să crească în timp. Nu se poate vorbi despre el la trecut pentru că actul său de cultură a rodit și va rodi în continuare. Și-a venerat leagănul copilăriei și al adolescenței, lașiul natal, climatul de specială iradiație spirituală a acestor locuri, spunea ministrul Afacerilor Externe, *Mihai Răzvan Ungureanu*, într-o recentă emisiune a televiziunii naționale dedicată amfizionului „Seratelor muzicale”, înclinându-se în fața memoriei unuia dintre marii intelectuali din epoca postbelică promovând cultura în vremuri de restriște, fiindcă se simțea răspunzător față de soarta ei. Pentru mulți tineri muzicieni a însemnat o rampă de lansare. Avea un fler ieșit din comun în a pune reflectorul asupra valorilor abia în curs de afirmare și care, ulterior, au confirmat-o, așa cum el aștepta, a simțit nevoia să-o afirme președintele Institutului Cultural Român, *Horia Roman Patapievici*. Pentru prima oară, la televiziunea română, și-au găsit expresia marile valori ale culturii românești, invitați la „Seratele” sale. Știa să provoace, pentru a atinge punctul maxim al dezbaterii, ceea ce presupunea o pregătire laborioasă, o profundă cunoaștere bio-bibliografică a interlocutorilor săi. De la el a învățat ideea de *talk-show* cultural președintele Clubului Român de Presă, *Cristian Tudor Popescu*. Era un om extraordinar de generos, a rememorat, argumentându-și opinia cu o secvență din propria conlucrare de gazetar cu Iosif Sava. Valoarea constructivă a controversei, convergând spre substanțialitate ideatică a fost pusă în ecuație de *Dan Grigore*. Nu se poate face muzică, decât dacă între interpreți există comunicare sufletească. Este ceea ce am rețrăit revăzând filmul cu Dan Grigore și Iosif Sava la pian...

Umanitatea intrată în dezechilibru are nevoie de armonie și acest deziderat poate deveni realitate prin perpetuarea moștenirii spirituale a acestui muzician-filosof din stirpea profetilor biblici - avea și un nume predestinat -, continuând să creadă în Bine, deși decepțiile nu l-au ocolit. Nu s-a sfîșit să-și manifeste evreitatea în anii în care destui intelectuali evrei treceau pe vizavi când se aflau în fața Templului Coral. Să protesteze împotriva manifestărilor antisemite, negaționiste, xenofobe răbufnind și după '89. A scris „Muzicieni pe acoperiș” și „Variațiuni pe o temă de Chagall” pentru a arăta dăruirea față de umanitate a muzicienilor evrei. Dar a scris și peste 40 de cărți dedicate muzicienilor lumii. A trăit și creat în cel mai deplin respect pentru cultura română, fără să despartă nici o clipă valorile iudaice de cele ale locurilor unde s-a născut și de dimensiunea universalității.

IULIA DELEANU

Av. IULIAN SORIN, președinte interimar al F.C.E.R.

Verticalitate morală

[...] Ne reîntâlnim la căpătâiul celui care a fost ing. Teodor Wexler, un colaborator de seamă al Federației Comunităților Evreiești din România. Personalitatea lui Teodor Wexler s-a făcut remarcată încă din vremea în care lucra în domeniul chimiei. Sărguința, inteligența, pregătirea lui au făcut să fie posesorul a numeroase brevete de invenții și inovații [...]. Și iată că acest specialist în probleme de chimie își îndreaptă atenția spre probleme de istorie a obștii sale și caută să salveze memoria celor dispăruți în Holocaust. Caută să arate care a fost uvertura acestei tragedii, ce a însemnat acea perioadă de crâncen antisemitism, care a pregătit teoretic, ideologic, dacă vreți, ceea ce apoi avea să se numească pogromurile de la Dorohoi, iunie 1940, București, 21-23 ianuarie 1941, Iași, sfârșitul lui iunie - începutul lui iulie 1941, în care mii de evrei au căzut victimă terorii. El a știut să facă deosebire între călăi, între cei ce se fac vinovați de crimele împotriva evreilor, și poporul român, întodeauna ospitalier, prietenos cu semenii săi de altă etnie. A deținut funcția de consilier cultural al Federației, continuând cu mai mare preocupare activitatea sa în plan istoric. Numeroasele lui scrieri, apariții la televiziune, conferințe susținute la radio, articole apărute în presa scrisă - toate conțin ideea deosebirii între călăi și poporul în mijlocul căruia evreii au trăit și trăiesc de peste 600 de ani, conviețuind în condiții de demnitate. Îi vom păstra veșnic amintirea. Cel Atotputernic să-i asigure odihna binemeritată în Gan Eden.

Ni-l amintim pe *Teodor Wexler* z.l. nu doar la inaugurarea monumentului la Cimitirul Sefard, la un an de la plecarea lui dintre noi. Ni-l amintim în momentele de îngrijorare în fața manifestărilor neoxtremiste, negaționiste. Ne gândim atunci cu câtă energie a luptat împotriva lor. Pasionatul de chimie, autor a 56 de brevete, pasionatul de istorie, a fost, mai presus de orice, un om care a știut să facă terapeutică socială din cei trei „c”: conviețuire, concordie, coeziune. S-a identificat cu bucuriile și frământările obștii sale, făcându-se respectat, prețuit, îndrăgît de evrei și neevrei, deopotrivă. A dovedit, prin viața și opera lui, că oamenii nu se împart după etnii și religie, ci după felul în care sunt sau nu oameni.

La comemorare au participat - alături de soția regretatului Teodor Wexler, *Berta Wexler* - lideri ai F.C.E.R. și C.E.B., E.S. *Rodica Radian Gordon*, ambasadorul Israelului în România, general *Mihai Ionescu*, *Ana Blandiana* și *Romulus Rusan*, familia *Vainer*, foști colegi, alte personalități culturale. Au vorbit președintele interimar al F.C.E.R., av. *Iulian Sorin*, și contabilul șef al Federației, ec. *Ion Popescu*. (Publicăm alăturat extrase.) Serviciul religios a fost oficiat de Rabinul *Abraham Ehrenfeld*, prim cantorul *Iosif Adler*, *Marin Baraf*, *Ghidu Bruchmaier*.
E. SUHOR

Ec. ION POPESCU, contabil șef al F.C.E.R.

Un model de urmat

Arătând că lucrările sale de istorie au fost prețuite de academicienii Giurăscu, Căndea, Berindei, Constantiniu ș.a., vorbitorul a subliniat: „În calitate de contabil al Fundației «Filderman», i-am apreciat puterea de muncă și onestitatea [...]. Tot ce a făcut, o muncă grea și dificilă, care i-a consumat multe zile și nopți, a fost din proprie inițiativă [...]. El nu a făcut, cum zicem noi, românii, umbră pământului degeaba, și de aceea, în semn de respect, avem obligația de a ne inclina în fața mormântului său [...]. Personal, îl socot ca un element de frunte, un ales, care a făcut cinste etniei și Federației Comunităților Evreiești din România, a constituit un model de urmat, exemplu pentru generația sa și cele viitoare.

Respectuoase mulțumiri celor care au participat la slujba religioasă de la mormântul soțului meu, ing. Teodor Wexler: personalităților care l-au apreciat; colaboratorilor în domeniul istoriei, drag sufletului său încă din anii tinereții; colaboratorilor din domeniul chimiei pe care l-a slujit cu credință; vorbitorilor care i-au evocat meritele cel mai bine știute; slujitorilor religioși care s-au rugat pentru odihna sufletului său iubitor de oameni.

Soția, ing. BERTA WEXLER

□ „CONTEMPORANUL - IDEEA EUROPEANĂ”, nr. 7/iulie 2005, conține, în principal, un ciclu-dezbateri, „Problema evreiască”, o continuare din numărul anterior. Participă Irina Petraș (redeschide polemica în jurul lui Eliade, Cioran, Noica), Geo Șerban (despre legionari), Lya Benjamin (un extins interviu cu Aura Christe).

□ Numărul din august al revistei „IDEI ÎN DIALOG” ne oferă articolul semnat de Cătălin Avramescu, „Originile germane ale extremismului islamic” (de la nazism la fanaticism religios în lumea Islamului). Cătălin Cioabă scrie despre „Wittgenstein - une philosophie en miettes”. Ovidiu Pecican scrie despre cartea lui Al. Zub, *Pe urmele lui Vasile Pârvan (Haloul și umbra)*.

□ „APOSTROF”, nr. 7-8/2005, ne aduce din Cluj vești despre Andrei Șerban (interviu cu Marta Petreu, memorialistică), versuri de Gabriela Melinescu, dedicate lui Iordan Chimet, recenzii, o corespondență a lui M. Finkenthal despre sesiunea Societății de Studii „Benjamin Fondane” ș.a.

□ Revista „22” ne oferă o surpriză neplăcută prin seria de articole semnate de cunoscutul jurnalist Tr. Ungureanu, fost colaborator la BBC. Cităm din nr. 801/12 iulie a.c.: „...trebuie să se spună ceva despre suferințele arabilor sub pumnul de fier sionist” (n.n. - autorul parafrazează, fără a comenta, limbajul „stângii” britanice); din nr. 803/26 iulie a.c.: „hidra sionisto-americano-britanică”. Numărul 803/26 iulie - 1 august 2005 îl omagiază pe Raymond Aron, cu ocazia centenarului nașterii acestuia. În nr. 805/9 august a.c., Traian Ungureanu semnează un articol, „Noua nebunie”, în care își expune clar poziția față de extremiștii islamici: „Victimele înfiate poartă bombe la brâu” (n.n. - islamicii cu cetățenie britanică, participanți la atentate). Despre aserțiunea lui Adrian Severin referitoare la „alogeni” (apărută în „Ziua”, 2 august 2005) scriu cu incisivitate și dreaptă ironie Andrei Cornea (nr. 805), Andrei Oișteanu (nr. 806), Tom Gallagher (nr. 806).

□ În „ROMÂNIA LITERARĂ”, Gh. Grigurcu publică un lung ciclu „cioranian” în care își revizuieste unele păreri din trecut (la zece ani de la moartea filosofului). Despre „Bruno Schulz, precursorul” scrie pe larg Stan Velea. În nr. 29/27 iulie a.c., Ion Simuț prezintă cartea lui B. Fundoianu, *Scriitorul în fața revoluției* (Ed. Inst. Cultural Român, 2004), iar T. Urjan despre *Evreul ca simbol*, de Virgil Duda (Ed. Hasefer, 2004). În nr. 30/3 august a.c., aflăm despre apariția, la Paris, în revista „Seine et Danube” (nr. 6), a „dosarului grupului oniric” (printre alții, pictorul Victor Brauner, traducătorul A. Paruit), prefața aparținând lui D. Tepeșneag. Despre *Estetica lui Adorno* scrie Codrin Liviu Cuțitaru. În nr. 31/10 august, Elisabeta Lăsonci recenzează cartea lui Salman Rushdie (Ed. Polirom), *Orient, Occident*, iar Sebastian Reichmann, poetul de la Paris, este prezent cu un bun grupaj de versuri românești. Vera Călin, retrasă în California, își deapănă amintirile pe două pagini centrale. Alexandra Olivotto revine la celebrul film „Procesul de la Nürnberg” (1961). Se împlinesc 70 de ani de la promulgarea legilor rasiste și 60 de ani de la începerea marelui proces, în același oraș, al criminalilor nazisti. Despre Elias Canetti, al cărui centenar de naștere se împlinște în acest an, scrie Rodica Binder, iar B. Marian semnează articolul „Mihail Sebastian, azi” (60 de ani de la moarte).

□ În nr. 32/17 august, Iordan Datcu recenzează cartea lui C. Schifirneț (Ed. Albatros), *C. Rădulescu-Motru - viața și faptele sale* (2 volume), în care se spune: „Formația occidentală a filosofului și psihologului explică orientarea sa raționalistă, liberală, lucidă împotriva naționalismului gălăgios, împotriva antisemitismului”. Se știe că sub regimul comunist, savantul a fost tratat ca „bestie moșierească”. D. Hâncu mai dezvăluie o pagină întunecată din biografia lui Nae Ionescu, „unul dintre conducătorii Gărzii de Fier” (conform notei diplomatului nazist Clodius) care a încercat să obțină bani de la I.G. Farbenindustrie. Ovidiu Hurdzeu polemizează cu teologul-publicist C. Bădiliță, considerat „narcisist, inconsecvent, antioccidental, extremist”. Mircea Mihăieș revine la critica poziției lui Adrian Severin, care, în „Ziua” din 2 august 2005, l-a numit pe președintele Traian Băsescu „alogen”. Fostul ministru și actual parlamentar este „un manipulator rece”, nefiind „măcar”

DIN PRESA CULTURALĂ

IULIE-AUGUST 2005

rasist. Mihai Zamfir se referă, în rubrica sa permanentă, la „Tractatus Logico-Philosophicus”, de L. Wittgenstein, publicat în 1921. Monica Joiță comentează publicațiile apărute în „2005 - Anul Mondial al Fizicii”, despre Einstein, considerat de „Time” - „părintele spiritual al relativismului moral și modernismului în artă”. Dina Georgescu recenzează cartea scrisă de fiul lui Marc Chagall, *Pași împliți cu mersul unui inger* (Ed. Hasefer).

□ „ADEVĂRUL LITERAR ȘI ARTISTIC”, din 19 iulie a.c., prezintă o proză a lui H. Bonciu, revenit în actualitate după mai bine de 60 de ani (*Bagaj. Pensiunea doamnei Pipersberg*). În ciclul „Noi și Securitatea”, susținut de Carmen Chivu și Mihai Albu, este amintită „situația evreiască”, în numărul următor fiind tratată „chestiunea maghiarilor”. În nr. din 26 iulie a.c., citim „Remember Nae Ionescu”, de Marian Stan, în care autorul subliniază neputința profesorului de a scrie o operă. E bine, e rău? Exceptional este interviul lui Marius Vasileanu cu profesorul de la Sorbona, Denis Buican, despre relația dintre știință și religie (ele se resping). În nr. din 2 august 2005, Vianu Mureșan continuă ciclul „Impostura supraviețuitorului”, un eseu extrem de cețos în modul de abordare, fiind citat din belșug Elias Canetti. Pentru ce? Despre Pascal Bentoiu, ca muzicolog, scrie Raluca Jorz. În nr. din 16 august a.c., Cristian Bădiliță este prezent cu „Cain sau Abel?”, citând și cartea Estherei Starobinski-Șafran, *Incursiuni în iudaismul antic* (Ed. Hasefer). Liviu Papuc scrie laudativ despre controversatul jurnalist Pamil Șeicaru, celebru cândva prin inconsecvența politică și morală.

□ „OBSERVATORUL CULTURAL” ne invită să-l „recitim pe Adam Michnik” (Carmen Mușat, în nr. 20/14 iulie a.c.). Al. Hincu scrie interesant despre atmosfera din Anglia după atentate, iar

George Ardeleanu face o paralelă între Noica și Nadejda Mandelștam. Paralela este cu totul forțată, deși orice om poate să aibă ceva comun cu alt om, în suferință. Interesant este articolul lui A. Cornea în nr. 22/28 iulie a.c., „Destul cu autoanaliza”. În același număr, Mihaela Gligor scrie despre „Rădăcinile românești ale lui Mircea Eliade” (Ed. Criterion Publishing, București, 2004), carte ce „l-ar fi salvat de blam” pe savant.

□ În nr. 23/4 august a.c., citim un interviu pe trei pagini cu Paul Cornea, care discută aspecte referitoare la pașoptism (specialitatea profesorului), stalinism, ceaușism, evreitate, despre Mihail Sebastian, Dimitrie Gusti. În același număr sunt recenzate cartea lui Ovidiu Verdeș, *Metaforă și Metafizică* (Ed. Universității din București), în care se vorbește și despre filosoful Jacques Derrida, ca și cea a lui Solomon Marcus, *Întâlnirea extremelor* (Ed. Paralela 45). Matematicianul-filosof-literat este considerat „o personalitate de prim rang a culturii române”.

□ Nr. 24/11 august 2005 se deschide cu editorialul semnat de Carmen Mușat „Alogeni și indigeni”, ca o reacție firească la un editorial dezamăgitor (dacă nu mai mult) al social-democratului, fost democrat, Adrian Severin, care spunea că „alogenii profită de situația lor în România”. Michael Finkenthal scrie despre identități culturale, cu referire și la B. Fundoianu. Ovidiu Șimonca scrie, critic, despre cartea de interviuri a lui Silviu Brucan, *Profeții despre trecut și viitor*, un analist încă „la modă”. În numărul 25/18 august, citim despre Paul Celan în tinerete, evocat de profesorul israelian Leonid Miller în dialog cu colaboratoarea noastră Nedeea Burcă.

□ Cu întârziere, menționăm publicația „LITERE”, nr. 5/2005, din Târgoviște, printre colaboratori remarcându-l pe Henri Zalis (despre B. Fundoianu, fragment dintr-o „Istorie condensată a literaturii române. 1880-2000”, în curs de apariție) și Iulia Deleanu, despre *Hilda*, romanul lui Ury Benador.

□ În „LETTRE INTERNATIONALES”, nr. 54/vara 2005, citim un interviu al lui Norman Manea cu Saul Bellow despre începuturile scriitoricești, influențele politice (stânga, în speță Marx, Trotsky, dar și Freud), vizita la București, despre nazism și comunism, cărți și autori, etc. Andrei Gorzo comentează, sub titlul „Un om numit Adolf”, recentul film „Der Untergang”. Tot aici, menționăm continuarea studiului, din numerele anterioare, al lui Matei Călinescu despre Eugen Ionescu, extrem de original, după cât s-a scris despre autorul „Rinocerilor”.

□ Revista „DIPLOMAT CLUB”, nr. 7/2005, publică un interviu cu deputatul dr. Aurel Vainer despre Conferința O.S.C.E. de la Cordoba. Colaboratorul nostru, Gabriel Szekely este prezent și scrie despre Timișoara și valorile arhitectonice în istoria acestui oraș cu o compactă comunitate evreiască, iar Nestor Ignat semnalează cartea lui Marius Mircu, *Povestea presei evreiești din România* (Ed. Bat Yam, 442 pag.).

□ Ultimele numere din „ARARAT” (iulie-august) se remarcă prin articole interesante: „Tipologia masacrelor secolului XX: de la genocidul armean la Holocaust” (Felicia Waldman), o corespondență inedită: Eugen Ionescu - Arșavir Acterian, fragmente din *Jurnalul* soției celui din urmă, Jeni Acterian ș.a.

BORIS MARIAN